

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐԱԳԱԾՈՏՆ ՄԱՐԶ**

**ԴԻԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
2017-2021 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ**

**ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀՆԳԱՄՅԱ
ԾՐԱԳԻՐ
(Հ Ջ Հ Ծ)**

Մշակվել է՝ համայնքի ղեկավարին կից գործող ՀՋՀԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով խորհրդակցական մարմնի կողմից:

Ներկայացվել է՝ համայնքի ղեկավար Ռ.Հմայակյանի կողմից

Հաստատվել է՝ համայնքի ավագանու 23-12-2016թ., թիվ 23- Ա որոշմամբ
(նիստի ամսաթիվը, ամիսը, տարին, որոշման համարը)

Գ. Դիան 2016թ.

Բովանդակություն

1. Համայնքի ղեկավարի ուղերձը	3
2. Համայնքի իրավիճակի նկարագրություն	5
2.1 Համայնքի ընդհանուր նկարագրություն.....	5
2.2 Համայնքի սոցիալ տնտեսական իրավիճակը	8
2.3 Համայնքում իրականացվող ծրագրերը	22
2.4 Համայնքի ֆինանսական իրավիճակի նկարագրություն և ֆինանսական կանխատեսումները	24
2.5 Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի, հնարավորությունների և սպառնալիքների (ՈւԹՀՄ) վերլուծություն	30
3. Նպատակների սահմանում և գործողությունների պլանավորում	33
3.1 Համայնքի զարգացման տեսլական	33
3.2 Համայնքի զարգացման անմիջական նպատակներ	33
4. ՀՀԶԾ ֆինանսավորում	41
5. ՀՀԶԾ մշտադիտարկումը (մոնիթորինգ)	41
6. ՀՀԶԾ վերաբերյալ իրազեկում.....	42
7. ՀՀԶԾ իրականացումը	42
8. ՀՀԶԾ գնահատում	43
9. ԵԶԲԱՓԱԿՈՒՄ	44
Հավելված 1 - Համայնքի աշխատակազմի կառավարման կազմակերպական կառուցվածքը ...	46
Հավելված 2 -01.07.2016թ. դրությամբ համայնքի վարչական տարածքի հողերի վերաբերյալ տվյալներն՝ ըստ հողատեսքերի	56
Հավելված 3 - Հապավումների ցանկ	62
Հավելված 4 - Ծրագրերի անձնագրեր	63

1. Համայնքի ղեկավարի ուղերձը

ՀՀ Արագածոտն մարզի Դիան համայնքի 2017-2021 թթ. զարգացման հնգամյա ծրագիրը (այսուհետ՝ ՀԶՀԾ) մշակելիս հաշվի է առնվել, որ համաձայն 2015 թվականի դեկտեմբերի 6-ին փոփոխված ՀՀ Սահմանադրության 181-րդ հոդվածի, ՏԻՄ-երը՝ համայնքի ավագանին և համայնքի ղեկավարը, ընտրվում են հինգ տարի ժամկետով, և 210-րդ հոդվածի, «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը պետք է համապատասխանեցվի Սահմանադրությանը և ուժի մեջ մտնի 2017 թվականի հունվարի 1-ից: Հաշվի առնելով այդ պահանջները՝ մշակվել է համայնքի զարգացման ոչ թե քառամյա, այլ հնգամյա ծրագիր:

ՀԶՀԾ-ն մշակվել է՝ հիմք ընդունելով ներկայումս գործող «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված՝ ՏԻՄ-երի իրավասությունները, համայնքի ղեկավարի լիազորությունները նրա գործունեության բնագավառներում (ոլորտներում), ՀԶԲԾ-ի մշակման և կառավարման վերաբերյալ օրենքի 37-րդ, 38-րդ և 53-րդ հոդվածների դրույթները, ինչպես նաև ՀՖՄ ՀԿ փորձագետների կողմից մշակված և ՀՀ ՏԿԱԻՆ կողմից 2016 թվականին հավանության արժանացած՝ «Համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրի մշակման և կառավարման մեթոդաբանությունը» (այսուհետ՝ Մեթոդաբանություն):

ՀԶՀԾ-ն մշակելիս առանձնացվել և հաշվի են առնվել մեթոդաբանական հետևյալ չափանիշները՝

- համայնքի ֆինանսական կարողությունը.
- համայնքի բնակչության թվաքանակը.
- համայնքում առկա ենթակառույցները և մատուցվող հանրային ծառայությունները.
- համայնքում առկա վտանգները (ռիսկերը):

ՀԶՀԾ-ի բովանդակությունը պայմանավորված է համայնքի ռեսուրսային (մարդկային, գույքային, ֆինանսատնտեսական, տեխնիկական և այլ) հնարավորություններով, համայնքային ծրագրերի իրականացման և

ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների և ենթակառուցվածքների առկայությամբ:

ՀԶՀԾ-ում հնարավորինս հաշվի են առնվել նաև համայնքի հանրային ծառայությունների մատչելիությանը և հասանելիությանը, նոր ծառայությունների մատուցմանը վերաբերող և դրանցով պայմանավորված՝ լրացուցիչ ծախսեր առաջանալու խնդիրները, համայնքի տարածքում տնտեսական գործունեության խրախուսմանն ուղղված առկա հնարավորությունները, տնտեսության տարբեր ճյուղերի զարգացման (հատկապես՝ գյուղատնտեսության, փոքր և միջին բիզնեսի, և այլնի) հնարավորությունները, համայնքի տարածքում պատշաճ կառավարման իրականացման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև համայնքում աղետի բազմաբնույթ վտանգները (ռիսկերը) և դրանց կառավարման միջոցառումները:

ՀԶՀԾ-ն մշակելիս ուսումնասիրվել է նաև Դիան համայնքի նախորդ քառամյա ժամանակաշրջանի զարգացման ծրագրերը, միտումները և դրանց շարունակականության հնարավորությունները:

Համայնքի 2017-2021թթ. ՀԶՀԾ-ն մշակվել է՝ հիմք ընդունելով համայնքի ղեկավարի և ավագանու անդամների նախընտրական ծրագրերի դրույթները և նպատակ հետապնդելով հետևողականորեն բարեփոխումներ իրականացնելու ճանապարհով աստիճանաբար լուծել համայնքում առկա հիմնախնդիրները և բարելավել համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանները:

ՀԶՀԾ-ն դիտարկելով որպես համայնքի ռազմավարական պլանավորման և մասնակցային կառավարման կարևորագույն միջոց, համայնքի ղեկավարին կից գործող ՀԶՀԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով խորհրդակցական մարմինը՝ փաստաթուղթը մշակելիս, հատուկ ուշադրություն է դարձրել և ձգտել, որպեսզի այն հնարավորինս համահունչ լինի գործողության մեջ դրված ՀՀ ռազմավարական, մարզային և տարածաշրջանային զարգացման ծրագրերին՝ ակնկալելով ՀՀ պետական կառավարման մարմինների, ՔՀՄՀ կազմակերպությունների և շահագրգիռ այլ անձանց հետ լիակատար փոխըմբռնում ՀԶՀԾ-ում ներկայացված խնդիրների առնչությամբ և արդյունավետ համագործակցություն դրանց լուծման գործում:

2. Համայնքի իրավիճակի նկարագրություն

2.1 Համայնքի բնդեհանուր նկարագրություն

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ, ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Դիան գյուղը գտնվում է ՀՀ Արագածոտն մարզում՝ Արագած լեռան ստորոտի հարավ – արևմտյան մասում:

Դիան բնակավայրը վերաբնակեցվել է 1920թ-ին Արևմտյան Հայաստանից տեղահանված սասունցիներով: Գյուղը սահմանակից է Ագարակավան, , Լեռնարոտ, Օթևան գյուղերին: Գյուղը գտնվում է ծովի մակարդակից 1650մ բարձրության վրա: Գյուղի աշխարհագրական դիրքը շատ նպաստավոր հաղորդակցման տեսակետից, քանի որ նրա կողքով անցնում է միջպետական Երևան-Թբիլիսի մայրուղին:

Գյուղը ապահովված չէ խմելու ջրով: Կլիման բարեխառն լեռնային է: Ձմեռները տեվական են, ցուրտ, հաստատուն ձնածածկույթով: Ամառնը տաք են, համեմատաբար խոնավ: Հուլիսյան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է +17,+18-ի սահմաններում, հունվարյանը՝ -6,-8-ի սահմաններում: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 450-600 մմ է, կարկտահարությու, երաշտ, ցրտահարություն հաճախակի է լինում: Տեղումները չափից պակաս են լինում, որից տուժում է գյուղացին:

Բնական լանդշաֆտները սելահողային տափաստաններ են:

Համայնքի վարչական տարածքը կազմում է 1542 հա

Հեռավորությունը մայրաքաղաքից՝ 50 կմ, մարզկենտրոնից 30 կմ.տարածաշրջանային կենտրոնից՝ 28 կմ:

Համայնքի բնակչության թիվը կազմում է 137 այդ թվում տղամարդիկ՝63 և կանախք՝

74: Տարիքային և սոցիալական կազմն այսպիսին է՝

Կենսաթոշակառուների թիվը 14 այդ թվում տարիքային և աշխատանքային 5 մարդ, Մանկուց հաշմանդամ 2 մարդ:

Հաշմանդամ 8 մարդ

Միակողմանի ծնողագուրկ 4 մարդ :

Աշխատունակներ 41 մարդ:

Չբաղվածներ 41 մարդ:

Գործազուրկներ գրանցված 0 մարդ չգրանցված 37

Տնտեսությունների թիվ՝ 33

Ընտանիքների թիվ՝ 20

Ընտանեկան նպաստ ստացող՝ 4 ընտանիք:

Համայնքում զբաղվում են խոշոր եղջերավոր անասնաբուծությամբ,

Արդյունաբերություն չունի:

Համայնքի հիմնախնդիրների մեջ կարելի է որոշման ջրի, խմելաջրի ջրագծերի, սելավատար առուների, գյուղամիջյան ճանապարհների վերանորոգումը, կոմունալ ցանցի կառուցումը:

Մակերես՝ 17. 856 հա

Բնակչություն՝ 137

Աղյուսակ 1. Համայնքի վարչական տարածքի, առկա և մշտական բնակչության, տնային

տնտեսությունների ցուցանիշները (01.01.2016 թ. դրությամբ)

Հ/Հ	Բնակավայրի անվանումը	Վարչական տարածքը (հա)	Առկա բնակչության թվաքանակը (մարդ)	Մշտական բնակչության թվաքանակը (մարդ)	Առկա տնային տնտեսությունների թվաքանակը	Մշտական տնային տնտեսությունների թվաքանակը
1.	Դիան	1542	137	125	33	20

Համայնքի առկա բնակչության թվաքանակը և սեռատարիքային կազմը ներկայացված է ստորև բերված գրաֆիկում.

Աղյուսակ 2. Համայնքի առկա բնակչության տարիքային և սոցիալական կազմի ցուցանիշները (01.01.2016 թ. դրությամբ)

մարդ

Հ/հ	Ցուցանիշները	Ընդամենը	Կին	Տղամարդ
1	2	3	4	5
1	Առկա բնակչության թիվը, այդ թվում՝	137	74	63
2	Կենսաթոշակառուներ, այդ թվում՝	14	5	9
3	Միակողմանի ծնողագուրկ երեխաներ	4	2	2
4	Հաշմանդամներ, այդ թվում՝	8	1	7
5	Մանկուց հաշմանդամներ	2	0	2
6	Առկա տնային տնտեսությունների թիվը	33		
7	Ընտանեկան նպաստների համակարգում գրանցված ընտանիքներ	4		
8	Արցախյան պատերազմում զոհվածների ընտանիքների թիվը	0		
9	Բնակարանի կարիքավոր ընտանիքների թիվը,	8		
10	Բնակարանային պայմանների բարելավման կարիք ունեցող ընտանիքների թիվը	8		

Երապիկացիա

Դիան

Ներդրումներ 2/ Մարզի Դիան համայնքի հողերի առկայության մասին, ըստ սեփականության ձևերի, օգտագործողների և հողատեսքերի 2001 թվ-ի կադաստրային քարտեզագրման տվյալների

N	Հողօգտագործողների և հողատեսքերի անվանումը	Ընդամենը հողատարածություն	Որից			Շանթություն
			Քարտեզների սեփականության հողեր	Պետական սեփականության հողեր	Այլ կարիքների համար փաստացի օգտագործվող հողեր	
1	2	3	4	5	6	7
	Էնթուզիստների	27,956				
1	Շենքերի հողեր	17,856	17,856			
2	Կապիտալի քանակ	1,01	1,01			
3	Կապիտալի քանակ	0,003			0,003	
4	Կապիտալի քանակ	3,01			3,01	
5	Կապիտալի քանակ	0,687			0,687	
6	Կապիտալի քանակ	0,106			0,106	
7	Կապիտալի քանակ	0,027			0,027	
8	Կապիտալի քանակ	0,02			0,02	
9	Կապիտալի քանակ	0,001			0,001	
10	Կապիտալի քանակ	0,001			0,001	
11	Կապիտալի քանակ	0,34			0,34	
12	Կապիտալի քանակ	0,029			0,029	
13	Կապիտալի քանակ	0,002			0,002	
14	Կապիտալի քանակ	0,523			0,523	
	Կապիտալի քանակ	7,197		7,197		
	Կապիտալի քանակ	29,802	17,856	7,197	1,749	
	Էնթուզիստների	27,956				
1	Կապիտալի քանակ	62,461	57,369	2,516		
2	Կապիտալի քանակ	25,273	25,273			
3	Կապիտալի քանակ	324		324		
4	Կապիտալի քանակ	73,22		73,22		
5	Կապիտալի քանակ	2,051		2,051		
6	Կապիտալի քանակ	3,506		3,506		
7	Կապիտալի քանակ	422,329		422,329		
8	Կապիտալի քանակ	1,733			1,733	
9	Կապիտալի քանակ	0,054			0,054	
10	Կապիտալի քանակ	0,502			0,502	
	Կապիտալի քանակ	1542,858	82,642	954,022	2,594	
	Կապիտալի քանակ	1069,660	107,493	961,819	7,347	

Կապիտալի քանակ 5-ի 5-8/4 Կապիտալի քանակ Կապիտալի քանակ

2.2 Համայնքի սոցիալ տնտեսական իրավիճակը

1.	Համայնքի ընդհանուր տարեկան բյուջեն	2016թ. համայնքի ընդհանուր բյուջեն կազմել է 4453 հազ. ՀՀ դրամ (չորս միլիոն չորս հարյուր հիսուներեք ՀՀ դրամ), 2017թ. նախնական բյուջեն կկազմի 4453 հազ. ՀՀ դրամ (չորս միլիոն չորս հարյուր հիսուներեք ՀՀ դրամ)
2.	Ընդհանուր եկամուտների մեջ համայնքի սեփական եկամուտների բաժինը (%)	2016թ. համայնքի տարեկան բյուջեի ընդհանուր եկամուտները կազմում են 4453.6 հազ. դրամ, որի մեջ համայնքի սեփական եկամուտները կազմում են 20 %, իսկ 2017թ. բյուջեի եկամուտները նախատեսվել են 4453.6 հազ. դրամ, որի մեջ համայնքի սեփական եկամուտները կազմում են 20%: Տոկոսային առումով սեփական եկամուտների բաժինը ընդհանուր եկամուտների մեջ 2017թ. նույն է 2016թ. համեմատ:
3.	Համայնքի հիմնական արդյունաբերական ձեռնարկությունները և արդյունաբերական արտադրանքը, հիմնական սպառման շուկաներ	Համայնքի վարչական տարածքում գործում է գյուղատնտեսական տեխնիկայի մեկ կայանատեղի(գարաժ), որտեղ կազմակերպվում է նաև բետոնյա կոնստրուկցիաների արտադրություն, որոնք օգտագործվում են գյուղատնտեսության մեջ: Այն հնարավորություն է տալիս բնակչությանը մասնակի ապահովել աշխատատեղերով: Բետոնյա կոնստրուկցիաները սպառվում է տեղական շուկայում:
4.	Ծառայությունների ոլորտի համայնքի հիմնական ձեռնարկությունները և հիմնական ծառայությունները	

5.	Համայնքի հիմնական գյուղատնտեսական արտադրանքը և ծավալները, հիմնական սպառման շուկաներ	Համայնքի հողերն անջրդի են: Այդ պատճառով համայնքը դժվարությամբ է կազմակերպում գյուղ. մթերքների արտադրությունը: Մեծ չարչարանքների, նյութական ու դրամական կորուստների գնով չնչին արդյունքներ են ստացվում: Անասնապահության բնագավառում հիմնականում պահում են կովեր, ոչխարներ, թռչուններ, զբաղվում են նաև խոզաբուծությամբ ու մեղվապահությամբ: Համայնքն ունի արոտավայրերի պակաս, ինչն էականորեն ազդում է անասնապահության վրա: Ազգաբնակչությունը հիմնականում զբաղվում է ցորենի, գարու, առվույտի, կորնզանի մշակմամբ: Իրենց պատկանող տնամերձ հողերում մեծամասամբ մշակում են ծիրանենի, կեռասենի, բալի, սալորենի, խնձորենի և ընկուզենի ծառեր: Տարերային աղետների պատճառով հաճախացել է բերքի կորուստները: Խիստ կարիք կա գյուղ. տեխնիկայի, որի ձեռք բերումը շատ դժվար է թանկ լինելու պատճառով: Համայնքում առկա տրակտորների թիվը 5-ն է, որոնք հնամաշ են: Համայնքը չունի հակակարկտային կայաններ:
7.	Դպրոցական, նախադպրոցական և արտադպրոցական կրթական հաստատություններ, ԲՈՒՀ-եր	Գյուղն ունի մեկ հիմնական դպրոց, որը չի վերանորոգվել գտնվում է անբավարար վիճակում: Այն նախատեսված է 50 աշակերտի համար: Ներկայումս սովորում են 11 աշակերտներ: Դպրոցն ունի 6 ուսուցիչներ և տեխ. սպասարկող անձնակազմ՝ 4 հոգի:
8.	Առողջապահական հաստատություններ	Համայնքում գործում է մեկ բուժկետ, որը գտնվում է դպրոցի մասնաշենքում և որտեղ առկա չէ համապատասխան գույք: Բուժկետն ունի մեկ բուժ. քույր:

9.	Ընտանեկան նպաստների համակարգում գրանցված ընտանիքներ	Ընտանեկան նպաստների համակարգում ընդգրկված են 4 ընտանիքներ՝ 2016 թվականի նոյեմբեր ամսվա դրությամբ, ինչը համայնքի ընդհանուր ընտանիքների թվի մեջ կազմում է 23,2%:
----	---	--

Գյուղը կառավարվում է համայնքի ղեկավարի (համայնքապետի) և ավագանու կողմից, որոնք ընտրվում են հինգ տարի ժամկետով: Վերջին ՏԻՄ ընտրությունները տեղի են ունեցել 2014 թվականի հունիսի 8-ին: Համայնքի աշխատակազմում ընդգրկված են հետևյալ հաստիքները՝

- Համայնքի ղեկավար	-1 դրույք
- Աշխատակազմի քարտուղար 1.2-1	-1 դրույք
- Առաջատար մասնագետ հաշվապահ	-1 դրույք

Համայնքի ավագանին բաղկացած է 5 անդամներից:

2.3 Համայնքում իրականացվող ծրագրերը

2017-2021թ.թ. ընթացքում համայնքի ՏԻՄ-երը նախատեսում են լայնորեն համագործակցել պետական կառավարման մարմինների, միջազգային և տեղական կազմակերպությունների և այլ շահագրգիռ կողմերի հետ:

Համայնքում պետության կողմից ներդրումներ ապահովելու նպատակով, նախատեսվում է սերտ համագործակցություն ՀՀ Արագածոտնի մարզպետարանի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների հետ: Որպես պետական կառավարման մարմինների հետ համայնքի համագործակցության հիմնական ուղղություններ, 2017- 2021թթ.-ին նախատեսվում են հետևյալ հանրապետական և մարզային ծրագրերն ու միջոցառումները՝

- Համայնքում գյուղատնտեսության զարգացում՝

պարարտանյութերի, թունաքիմիկատների, սերմացուի, գյուղտեխնիկայի ձեռքբերման, գյուղացուն ձեռնտու պայմաններով (երկարաժամկետ, շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով, առանց գրավի) գյուղատնտեսական վարկերի տրամադրման, գյուղատնտեսական աշխատանքների կազմակերպման, խորհրդատվության ու աջակցության և այլ ուղղություններով

- Համայնքի ջրամատակարարման համակարգերի հիմնանորոգում կամ մասնակի վերանորոգում և ջրամատակարարման բարելավում՝
- Հասարակական տրանսպորտի աշխատանքի բարելավում, ներգրավելով մասնավոր տրանսպորտային կազմակերպություններին
- Առողջապահության և սոցիալական պաշտպանության ոլորտներում համայնքի բնակչությանը հանրային ծառայությունների հասանելիության մատուցման մակարդակի բարձրացում՝ պետական պատվերի շրջանակներում
- Աղետների ռիսկի կառավարման ոլորտում համայնքի բնակչության լայն իրազեկում, արտակարգ իրավիճակներում համայնքի գործողությունների պլանի կազմում և իրականացում, կանխարգելիչ միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում:

2017-2021թթ. ընթացքում կշարունակվեն համայնքի և ՀՀ Արագածոտնի մարզում գործունեություն ծավալող՝ միջազգային և տեղական դոնոր կազմակերպությունների, այլ կազմակերպությունների և անհատների համագործակցության շրջանակներում նախատեսվող ներդրումային, դրամաշնորհային, տեխնիկական աջակցության, բարեգործական ծրագրերը և միջոցառումները:

2.4 *Համայնքի ֆինանսական իրավիճակի նկարագրություն և ֆինանսական կանխատեսումները*

Համայնքի ֆինանսական իրավիճակը կանխատեսված է առաջիկա 5 տարիների

կտրվածքով և հստակ երևում է, որ միայն համայնքի սեփական եկամուտներով կամ տեղական բյուջեի միջոցներով հնգամյա ծրագրում նախատեսվող աշխատանքների իրականացումը իրատեսական չէ և պետք է ներգրավվեն այլ միջոցներ:

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ՍՈՒՏՔԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

հազար դրամ

Հ/Հ	Մուտքի անվանումը	2015թ. փաստ.	2016թ. հաստ.	2017թ. կանխ.	2018թ. կանխ.	2019թ. կանխ.	2020թ. կանխ.	2021թ. կանխ.	2016թ. 2015թ. նկատմամբ %	2017թ. 2016թ. նկատմամբ %	Տեսակարար կշիռն ընդհանուրի մեջ %		
											2015թ.	2016թ.	2017թ.
	Ընդամենը մուտքեր	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	0	0	100.0	100.0	100.0
1	Հողի հարկ	228.2	228.2	228.2	228.2	228.2	228.2	228.2	0	0	100	100	100
2	Գույքահարկ	349.8	149.8	149.8	149.8	149.8	149.8	149.8	0	0	100	100	100
3	Տուրքեր	578.4	578.4	578.4	578.4	578.4	578.4	578.4	0	0	100	100	100
4	Պաշտոնական դրամաշնորհներ	3695.2	3995.2	3995.2	3995.2	3995.2	3995.2	3995.2	0	0	100	100	100
5	Այլ եկամուտներ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ԾԱԽՍԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

ա) ըստ գործառական դասակարգման (հազար դրամ)

Հ/Հ	ԾԱԽՍԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	2015թ. փաստ.	2016թ. հաստ.	2017թ. կանխ.	2018թ. կանխ.	2019թ. կանխ.	2020թ. կանխ.	2021թ. կանխ.	2016թ. 2015թ. նկատմամբ %	2017թ. 2016թ. նկատմամբ %	Տեսակարար կշիռն ընդհանուրի մեջ %		
											2015թ.	2016թ.	2017թ.
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԾԱԽՍԵՐ	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	100	100	100	100	100
1	Ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Պաշտպանություն	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Հասարակական կարգ, անվտանգություն և դատական գործունեություն	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Տնտեսական հարաբերություններ												

5	Շրջական միջավայրի պաշտպանություն	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
6	Բնակարանային շինարարություն և կոմունալ ծառայություն	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Առողջապահություն	0	0							0			
8	Հանգիստ, մշակույթ և կրոն	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Կրթություն	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
10	Մոցիալական պաշտպանություն	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Հիմնական բաժինների չդասվող պահուստային ֆոնդեր	0	0							0			
	հավելուրդ	0	0										

բ) ըստ տնտեսագիտական դասակարգման (հազար դրամ)

Հ/Հ	ԾԱՌՄԻ ԱՆՎԱՐՈՒՄԸ	2015թ. փաստ.	2016թ. հաստ.	2017թ. կանխ.	2018թ. կանխ.	2019թ. կանխ.	2020թ. կանխ.	2021թ. կանխ.	2016թ. 2015թ. նկատմամբ %	2017թ. 2016թ. նկատմամբ %	Տեսակարար կշիռն ընդհանուրի մեջ %		
											2015թ.	2016թ.	2017թ.
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԾԱՌՄԵՐ	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	100	100	100	100	100
Ա	ԸՆԹԱՑԻՎ ԾԱՌՄԵՐ	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	4453.6	100	100	100	100	100
1	Աշխատանքի վարձատրություն	336.0	336	336	336	336	336	336	100	100	100	100	100
2	Ծառայությունների և ապրանքների ձեռք բերում	460	562	447.2	888.2	1200	870.0	1300	125	79.57	100	100	100
3	Տոկոսավճարներ	0	0										
4	Մուբսիդիաներ	3500	3960	3500	3500	3500	3500	3500	0	0	0	0	0
5	Դրամաշնորհներ	0	0	0	0	0	0	0					

6	Սոցիալական նպաստներ և կենսաթոշակներ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Այլ ծախսեր	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Բ	ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	Հիմնական միջոցներ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Պաշարներ	0	0	0									
Գ	ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԻՐԱՑՈՒՄԻՑ ՍՈՒՏՔԵՐ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	Հիմնական միջոցների իրացումից մուտքեր	0	0	0									
2	Զարտադրված ակտիվների իրացումից մուտքեր	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԱՍԻ ՊԱՀՈՒՍՏԱՅԻՆ ՖՈՆԴԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ՀԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

հազ. դրամ

Հ/Հ	ՑՈՒՑԱՆԻՇԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	2015թ. Հաստ.	2016թ. հաստ.	2017թ. կանխ.	2018թ. կանխ.	2019թ. կանխ.	2020թ. կանխ.	2021թ. կանխ.	2016թ. 2015թ. նկատմամբ %	2017թ. 2016թ. նկատմամբ %
	Վարչական բյուջեի պահուստային ֆոնդը	182.0	182.0	240.0	240.0	240.0	240.0	240.0	0	60

ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՅՈՒՋԵԻՆ ՕՐԵՆՔՈՎ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՂ ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐԸ

Հ/Հ	ՏՐԱՆՍՖԵՐՏԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	2015թ. Փաստ.	2016թ. հաստ.	2017թ. կանխ.	2018թ. կանխ.	2019թ. կանխ.	2020թ. կանխ.	2021թ. կանխ.	2016թ. 2015թ. նկատմամբ %	2017թ. 2016թ. նկատմամբ %
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՏՐԱՆՍՖԵՐՏՆԵՐ	3500	3500	3500	3500	3500	3500	3500	100	100
1	Պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով տրամադրվող դոտացիաներ	3500	3500	3500	3500	3500	3500	3500	100	100
2	Պետական բյուջեից համայնքի վարչական բյուջեին տրամադրվող այլ դոտացիաներ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Պետական բյուջեից ընթացիկ ծախսերի ֆինանսավորման համար տրամադրվող նպատակային հատկացումներ (ընթացիկ սուբվենցիաներ)	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2.5. Զարգացման խոչընդոտներ և դժվարություններ

Այս ենթաբաժնում նկարագրված է համայնքի զարգացման հիմնական խոչընդոտներն ու դժվարությունները: Դիտարկվել են զարգացման հետևյալ ուղղություններում առկա դժվարությունները.

- **գործարար միջավայրի բարելավումը և ձեռնարկատիրության խթանումը,**
Համայնքը փոքր է և բիզնեսի զարգացումը բարձր մակարդակի վրա չէ: Համայնքը հիմնված է հիմնականում տնտեսությունների վրա, որոնց փոխհարաբերությունները համայնքի ղեկավարի և ավագանու հետ գտնվում են բարձր մակարդակի վրա:
- **համայնքի գույքի կառավարումը,**

Համայնքի սեփականություն հանդիսացող գույքի ցանկը սահմանվել է ՀՀ կառավարության 14.03.1997թ-ի թիվ 51 որոշմամբ: Հետագայում համայնքի սեփականություն հանդիսացող գույքը համալրվել է նոր կառուցված նախակրթարանի սենյակով /2010թ./, որը գտնվում է մշակույթի տան հյուսիս արևելյան մասում: Համայնքում առկա սոցիալ-տնտեսական ենթակառուցվածքների ընդհանուր վիճակը կարելի է համարել բավարար, սակայն համայնքի զարգացման համար անհրաժեշտ է հետևողականորեն վերակառուցել, վերափոխել ենթակառուցվածքները: Համայնքի սեփականություն համարվող ենթակառուցվածքների վիճակի գնահատումը տրված է աղյուսակ 1-ում:

Ներհամայնքային նշանակության ջրամատակարարման համակարգ

Ներհամայնքային նշանակության ոռոգման համակարգ

վարչական շենքեր

Ներհամայնքային փողոցներ և հրապարակներ

Ներհամայնքային նշանակության ճանապարհներ

Ներհամայնքային կամուրջներ

Աղյուսակ 1. Համայնքի սոցիալ-տնտեսական ենթակառուցվածքների վիճակի գնահատում

Հ/հ	Կառույց	Հասցե	Կառուցման տարեթիվ	Մակերես (քառ. մ.)	Ընդհանուր վիճակի գնահատական	Նորոգման / վերականգնման / փոխարինման կարիք	Այլ նշումներ
1.							
6.	Գերեզմանոց				լավ		
7.	Խմելու ջրի ջրագիծ		1979	Երկարություն. մոտ 6.9 կմ	վատ	Վերակառուցում մասնակի	

- **համայնքի բնակչության սոցիալական պաշտպանությունը**, Համայնքի բնակչության հիմնական զբաղմունքը հողագործությունն է և անասնապահությունը: Համայնքի հող ունեցող բնակչության մի մասը չի զբաղվում հողագործությամբ՝ բավարար պայմաններ չունենալու և արդյունք չստանալու պատճառով: Համայնքն ունի նաև արոտավայրերի խնդիր, ինչն էլ իր հետքն է թողնում անասնապահության վրա: Համայնքում խմելու ջուրը չի բավարարում հատկապես աշնանային և ձմեռային ամիսներին, կա խմելու ջրի լրացման անհրաժեշտություն: Արտագնա /սեզոնային/ աշխատանքի մեկնողների թվաքանակը 2016թ. կազմել է 15 մարդ: Փարոս համակարգում ընդգրկված են 4 ընտանիքներ՝ 2016 թվականի նոյեմբեր ամսվա դրությամբ:

- **Ֆիզիկական կուլտուրայի և առողջ ապրելակերպի խրախուսումը**,

Համայնքում գործում է մեկ բուժկետ, որը գտնվում է դպրոցի շենքում, որը ապահովված է համապատասխան գույքով: Բուժկետն ունի մեկ բուժ. քույր:

Համայնքում սպորտի զարգացման համար նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում դպրոցին պատկանող սպորտդահլիճը, սակայն այն ապահովված չէ անհրաժեշտ գույքով:

- **համայնքի կառուցապատումը, բարեկարգումը և կանաչապատումը, համայնքի աղբահանությունը և սանիտարական մաքրումը, կոմունալ տնտեսության աշխատանքների ապահովումը, ինչպես նաև համայնքի գերեզմանատան պահպանումը և գործունեության ապահովումը**,

Համայնքն չունի առանձնացված տարածք աղբանոցի համար, համայնքի աղբահանության, համայնքային գերեզմանատան պահպանման և գործունեության ապահովման համար կատարվում են անհրաժեշտ միջոցառումներ,

- **համայնքի հասարակական տրանսպորտի աշխատանքի կազմակերպումը, համայնքային ճանապարհային ենթակառուցվածքների պահպանումը և շահագործումը.**

Համայնքի տարածքով է անցնում Երևան-Գյումրի մայրուղին, Համայնքի

Ճանապարհը անցնում է Ագարակավանի ամայնքի միջով և ասվալտապատ է , որի ընդհանուր երկարությունը մոտ 10 կմ է:

Դաշտամիջյան ճանապարհները գրունտային են, որոնց վիճակը բավարար չէ:

- **պետության պաշտպանության իրականացման աջակցումը,**

Բանակում պարտադիր զինվորական ծառայության մեջ գտնվում են 4 մարդ, իսկ պայմանագրային զինծառայողները չկան

- **աղետների ռիսկերի նվազեցման և արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության ու քաղաքացիական պաշտպանության միջոցառումների իրականացումը,**

Համայնքում ռիսկային է համարվում տարերային աղետները /կարկուտ, սելավներ, ուժեղ քամիներ, ձնաբքեր, ցրտահարություններ, երաշտներ և այլն/: Համայնքը չունի հակակարկտային կայան: Արտակարգ իրավիճակներում բնակչությանը թաքստոցներում պատսպարելու համար առանձնացվել է տարածք, սակայն դեռևս այն կառուցված չէ: Համայնքում աղետների (բնածին և տեխնածին) ռիսկի կառավարման ոլորտը ներկայումս սաղմնային վիճակում:

- **գյուղատնտեսության զարգացման խթանումը,**

Համայնքի հողերն անջրդի են: Այդ պատճառով համայնքը դժվարությամբ է կազմակերպում գյուղ. մթերքների արտադրությունը: Մեծ չարչարանքների, նյութական ու դրամական կորուստների գնով չնչին արդյունքներ են ստացվում: Ազգաբնակչությունը հիմնականում զբաղվում է ցորենի, գարու, առվույտի մշակմամբ:

Գյուղատնտեսական զարգացմանը խոչընդոտում են գյուղատնտեսական մթերքների իրացման դժվարությունները, նախ և առաջ գյուղ. մթերքների ցածր գները, ոռոգման հետ կապված դժվարությունները, գյուղատնտեսության կարիքների արձագանքելու անհրաժեշտ օղակների թերզարգացած վիճակը կամ իսպառ բացակայությունը /ագրոսպասարկման, ֆինանսավարկային, ապահովագրական/ և այլն:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ բյուջեի զգալի մասը ձևավորվում է հողի հարկից, պոտենցիալ հարկատուների տնտեսական վիճակը ձեռք է բերում կարևորագույն

նշանակություն: Իհարկե չպետք է մոռանալ նաև այն հանգամանքը, որ այդ հարցը առնչվում է նաև զբաղվածության, պարենային և այլ կարևորագույն խնդիրների հետ:

Անասնապահության բնագավառում հիմնականում պահում են կովեր, ոչխարներ, թռչուններ: Տարերային աղետների պատճառով հաճախացել է բերքի կորուստները: Խիստ կարիք կա գյուղ. տեխնիկայի, որի ձեռք բերումը շատ դժվար է թանկ լինելու պատճառով: Համայնքում առկա տրակտորների թիվը 5-ն է, որոնք հնամաշ են:

Համայնքը չունի հակակարկտային կայաններ:

- **համայնքում առկա ազգային և համամարդկային արժեքներին յուրաքանչյուրի ազատ հաղորդակցմանը նպաստելը,**

Համայնքային կարևորագույն հարցերի լուծումը իրականացվում է ավագանու միջոցով բնակչության շրջանում իրականացվող հարցազրույցների և հանդիպումների ընթացքում արված առաջարկությունների հիման վրա: Առավել ծավալուն և կարևորագույն հարցերի լուծման համար գումարվում են համայնքային ժողովներ, կազմակերպվում են հանրային լսումներ:

2.5 Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի, հնարավորությունների և սպառնալիքների (ՈւԹՀՄ) վերլուծություն

1. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈՒՇԵՂ ԿՈՂՄԵՐԸ

Միջպետական մայրուղին անցնում է գյուղից 7 կմ հեռավորությամբ, որը հնարավորություն է տալիս համայնքի բնակիչներին հաղորդակցվելու և առևտուր անելու Երևանի և Թբիլիսիի հետ:

- Ինքնահոս կերպով ամբողջ գյուղը 24ժ-ով ապահովված է խմելու ջրով:
- Գյուղը համագործակցում է մի քանի կազմակերպությունների հետ, որոնց միջոցով իրականացվում են համայնքային կարևոր հարցեր:

2. ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԹՈՒՅԼ ԿՈՂՄԵՐԸ

- Համայնքը ոռոգման ցանցը ունի կապիտալ վերանորոգման կարիք:
- Գյուղի գազաֆիկացված չէ:
- Գյուղը չունի հակակարկտային կայան:
- Գյուղի փողոցները չունեն լուսավորություն:
- Մեծանում է արտագնա աշխատանքի մեկնողների թիվը:

- Բարձր է գործազրկության մակարդակը:
- Գյուղացու եկամուտները շատ ցածր են, կապված հողերի ոչ բավարար ու ճիշտ մշակմամբ, ինչպես նաև պարբերաբար կրկնվող բնակլիմայական աղետներով:

3. ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Համայնքի զարգացման հիմնական ուղղությունն գյուղատնտեսությունը /դաշտավարություն, անասնապահություն/:
- Համայնքի զարգացման վրա ազդեցություն կարող է ունենալ նաև մեծ աշխատուժի առկայությունը, ԲՈՒՀ-ական և միջն. մասն. կրթությամբ մասնագետների մեծ թիվը, համայնքում գործող տարբեր խմբերի և կազմակերպությունների առկայությունը:

4. ՄՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

- Տարերային բնական աղետները:
- Բնակչության սոցիալ-տնտեսական վատ վիճակը, որի հետևանքով հնարավոր է բարձրանա արտագաղթի, գործազրկության մակարդակները:
- Խմելու ջրի քանակի պակասը, ներհամայնքային ցանցի մաշվածությունը, ռոտզման համակարգի անբավարար վիճակը:
- Վարելահողերի մի մասի չմշակելու հետևանքով հողերի որակի վատացումը և այլն:
- Միջհամայնքային, ներհամայնքային և համայնքը մայրուղուն կապող ճանապարհների վատ վիճակը:

Հիմնվելով համայնքում տիրող փաստացի իրավիճակի ուսումնասիրության, վերլուծության և գնահատման արդյունքների վրա՝ կարելի է արձանագրել համայնքում ներկայումս առկա **ընդհանուր և ոլորտային հիմնական հիմնախնդիրները**: Դրանք են՝

- համայնքի խմելու ջրի ջրամատակարարման ենթակառուցվածքների ոչ բարվոք վիճակ, ջրամատակարարման ոչ բավարար մակարդակ, խմելու ջրի անբավարար քանակը,
- համայնքի տրանսպորտային հաղորդակցության, մատուցվող ծառայություններից օգտվելու սահմանափակ հնարավորությունները,
- Համայնքի մեծ մասը չունի ջրահեռացման կենտրոնացված համակարգ (կոյուղի),

- Համայնքը չունի ժամանակակից աղբավայր, աղբահանության և սանիտարական մաքրման ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ տնտեսական բազա և ֆինանսական հնարավորություններ՝ աղբահանության և սանիտարական մաքրման ծառայությունների մատուցման համար,
 - ներհամայնքային ճանապարհները և փողոցներն անբարեկարգ վիճակում են, չունեն արտաքին լուսավորության համակարգ, համայնքը մայրուղուն կապող և միջհամայնքային ճանապարհները վատ վիճակում են,
- համայնքը ունի գյուղատնտեսական հողերի ոռոգման ջրի պակաս, որի պատճառով համայնքի գյուղատնտեսական նշանակության վարելահողերը մեծամասամբ չեն մշակվում, դրանք աստիճանաբար վեր են ածվել խոտհարքների, իսկ վերջիններիս տարածքները չեն բավականացնում համայնքում անասնապահության հետագա զարգացման համար,
- համայնքի բնակիչներն ունեն լուրջ խնդիրներ ու դժվարություններ՝ արտադրված գյուղատնտեսական մթերքներն իրացնելու, մինչև շուկա հասցնելու հարցում,
 - համայնքի գերեզմանատների մի մասը ցանկապատված չեն կամ առկա է ցանկապատերի վերանորոգման խնդիր,
 - համայնքի աշխատունակ բնակչության մեծ մասը չունի մշտական աշխատանք, այդ պատճառով հաճախ բնակիչների մի որոշակի մասը մեկնում է արտագնա աշխատանքի այլ երկրներ, մեկնողներից ոչ բոլորն են վերադառնում համայնք:
- Համայնքի հիմնախնդիրների ցանկը կարելի է շարունակել, սակայն, ակնհայտ է, որ հնգամյա ժամանակահատվածում անհնար է լուծում տալ համայնքում առկա բոլոր հիմնախնդիրներին: Վերևում թվարկված հիմնախնդիրներից անհրաժեշտ է առանձնացնել նրանք, որոնց լուծումն, իրատեսականության տեսանկյունից, նպատակահարմար է ներառել համայնքի 2017-2021թթ. ՀԶՀԾ-ում՝ ելնելով համայնքի ռեսուրսային հնարավորություններից և համայնքի հետագա զարգացման՝ ՏԻՄ-երի ընտրած ռազմավարությունից և սահմանած հիմնական նպատակներից:

3. Նպատակների սահմանում և գործողությունների պլանավորում

3.1 Համայնքի զարգացման տեսլական

Դիան համայնքի տեսլականն է՝

Հետևողական բարեփոխումների շնորհիվ համայնքը դարձնել գեղեցիկ, բարեկարգ և բարեկեցիկ բնակավայր, որտեղ առկա կլինեն զարգացած գյուղատնտեսությունը /ընդհուպ մինչև օրգանական գյուղատնտեսություն, ավանդական մշակաբույսերի մշակություն, անասնապահություն/:

3.2 Համայնքի զարգացման անմիջական նպատակներ

Համայնքի սահմանված տեսլականին հասնելու համար համայնքի ռազմավարությունն է՝

- համայնքի տարածքի համեմատական առավելությունների բացահայտում և առևտրայնացում, այդ նպատակով պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ՔՀՄՀ-ի կազմակերպությունների համագործակցության շրջանակների ընդլայնում և ջանքերի մեկտեղում,
- համայնքի սեփականություն համարվող ենթակառուցվածքների պահպանում, շահագործում, նորոգում և զարգացում,
- ներհամայնքային ճանապարհների և փողոցների նորոգում և բարեկարգում, ջրահեռացման և արտաքին լուսավորության համակարգերի անցկացում, միջհամայնքային և մայրուղուն կապող ճանապարհների նորոգում
- համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանների բարելավում՝ նրանց մատուցվող հանրային ծառայությունների տեսակների (ջրամատակարարում և ջրահեռացում, գազամատակարարում, էլեկտրամատակարարում, աղբահանություն և սանիտարական մաքրում, տրանսպորտ և կապ, նախադպրոցական և դպրոցական կրթություն, արտադպրոցական դաստիարակություն, մշակույթ, առողջապահություն և սպորտ, սոցիալական պաշտպանություն և այլն) շրջանակի աստիճանական ընդլայնման, հասանելիության ու մատչելիության ապահովման և որակի անշեղ բարձրացման միջոցով,
- համայնքի ՏԻՄ-երի, աշխատակազմի, համայնքային կազմակերպությունների ինստիտուցիոնալ կարողությունների աստիճանական հզորացում, տեղական ժողովրդավարության ամրապնդում, համայնքում պատշաճ կառավարման սկզբունքների հետևողական իրականացում,
- ՏԻ-անը բնակիչների ներգրավվածության բարելավում՝ բնակիչների մասնակցության ձևերի ներդրման և զարգացման միջոցով,

- ՏԻՄ-երի գործունեության թափանցիկության, հրապարակայնության և հաշվետվողականության մակարդակների հետևողական բարձրացում,
- համայնքի ֆինանսական կառավարման համակարգում հստակ մեխանիզմների ներդրում և հետևողական կիրառում,
- նոր աշխատատեղերի ստեղծում և համայնքից միգրացիայի նվազեցում, բնակչության թվաքանակի կայունացում:

Համայնքի զարգացման 2017-2021թթ. հնգամյա ծրագրի հիմնական նպատակներն են՝

- Տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության ակտիվացում՝ մասնակցության նոր մեթոդների և ձևերի ներդրման և աստիճանական զարգացման միջոցով,
- համայնքում գյուղատնտեսության (հողագործության, անասնապահության, այգեգործության, թռչնապահության, մեղվապահության) զարգացում՝ տնամերձերի, վարելահողերի, խոտհարքների և արոտավայրերի նպատակային և արդյունավետ օգտագործման միջոցով,
- Ներհամայնքային ճանապարհների և փողոցների վիճակի բարելավում և լուսավորում, միջհամայնքային և համայնքը մայրուղուն կապող ճանապարհների վերանորոգում,
- համայնքի նախադպրոցական կրթության և արտադպրոցական դաստիարակության ոլորտներում պայմանների ընդլայնում և բարելավում,
- համայնքի բնակչության կենցաղային պայմանների բարելավում՝ տների գազաֆիկացման, խմելու և տեխնիկական ջրի ջրամատակարարման արտաքին և ներքնակավայրային համակարգերի նորոգման և շահագործման, աղբահանության և սանիտարական ծառայությունների կազմակերպման և մատուցման ճանապարհով,
- համայնքի բնակչությանը հանրային ծառայություններ մատուցող համայնքային հիմնական ենթակառուցվածքների շենքերի հիմնանորոգում կամ վերակառուցում,
- համայնքում գործարար միջավայրի բարելավում՝ նոր աշխատատեղեր ստեղծող անհատներին և կազմակերպություններին խրախուսելու (օրինակ, տեղական հարկերի, տուրքերի և վճարների գծով արտոնություններ տրամադրելու) միջոցով:

Ելնելով համայնքի իրավիճակի վերլուծության և գնահատման արդյունքներից,

համայնքում ներկայում արձանագրված հիմնախնդիրներից, համայնքի զարգացման՝ ՏԻՄ-երի կողմից ընտրված ռազմավարությունից, առաջիկա հինգ տարիների համար սահմանված հիմնական նպատակներից համայնքի ղեկավարին կից գործող ՀԶՀԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ի կողմից քննարկվել և որոշվել է առաջարկվող ծրագրերի ցանկը՝ ներառելու համայնքի 2017-2021թթ. ՀԶՀԾ-ում:

ՀԶՀԾ-ում ընդգրկելու համար առաջարկվող ծրագրերի ցանկ

Հ/հ	Ծրագրի անվանումը	Ծրագրի արժեքը (հազար դրամ)
1	Համայնքային կենտրոնի կառուցում	25000
2	Խմելու ջրագծի մասնակի հատվածի վերակառուցում 2 կմ	15000
3	Համայնքի դպրոցի ընթացիկ վերանորոգում	3000
4	Համայնքի փողոցների գիշերային լուսավորության ցանցի կառուցում	2500

Առաջարկվող ծրագրերի առաջնահերթությունները որոշելու նպատակով, ՀԶՀԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ի կողմից սահմանվել են ծրագրերի գնահատման հետևյալ չափանիշները՝

- Շահառուների թիվ
- Հանրային հետաքրքրություն
- Հիմնական միջոցների պահպանում
- Համայնքի կարողությունների հզորացում:

Կիրառելով ծրագրերի առաջնահերթությունների որոշման մասնակցային կառավարման մեթոդը և օգտագործելով ծրագրերի գնահատման սահմանված չափանիշները՝ ՀԶՀԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ն իր նիստում քննարկել և որոշել է վերևում առաջարկված համայնքային ոլորտային ծրագրերի առաջնահերթությունները:

Հ/հ	Ծրագրեր	Գնահատման չափանիշներ (0-10 բալ)	Ծրագրի առաջնահերթությունը
-----	---------	---------------------------------	---------------------------

		Շահառուների թիվ	Համայնին հետաքրքրություն	Հիմնական միջոցների պահպանում	Համայնքի կարողությունների հզորացում	Ընդամենը (բալ)	
1.	Համայնքային կենտրոնի կառուցում	10	10	10	10	40	4
3.	Խմելու ջրագծի մասնակի հատվածի վերակառուցում 2 կմ	10	9	10	10	39	1
6.	Համայնքի փողոցների գիշերային լուսավորության ցանցի կառուցում	10	9	10	9	38	2
7.	Համայնքի դպրոցի ընթացիկ վերանորոգում	10	7	6	8	31	3

4. ՀՀԶԾ ֆինանսավորում

Ծրագրերի ֆինանսավորումն իրականացվելու է ներգրավելով հնարավոր ֆինանսական բոլոր աղբյուրները: Մասնավորապես

- Համայնքի սեփական եկամուտներ,
- Ներքին պաշտոնական դրամաշնորհներ
- Արտաքին պաշտոնական դրամաշնորհներ,
- Բարեգործություն/նվիրատվություն,
- Վարկեր/փոխառություններ,
- Դոնոր կազմակերպությունների կողմից տրամադրված միջոցներ,
- Այլ աղբյուրներ:

5. ՀՀԶԾ մշտադիտարկումը (մոնիթորինգ)

ՀՀԶԾ-ի իրականացումը Համայնքի յուրաքանչյուր տարվա բյուջեի նախագծի կազմման ծրագրային հիմքը ՀՀԶԾ-ում համապատասխան տարվա համար նախատեսված ոլորտային և բնակավայրային ծրագրերը և միջոցառումներն են, որոնց իրականացման համար հաշվարկվել են համապատասխան եկամուտներ և ծախսեր: Գործնականում,

ՀՀԶԾ-ի իրականացումը հանգում է հիմնականում (չհաշված ֆինանսավորման այլ աղբյուրների հաշվին նախատեսված ծրագրերը և միջոցառումները) համայնքի գալիք հինգ տարիների բյուջեների կատարմանը:

Իրականացվող բոլոր ծրագրերը պետք է ենթարկվեն մոնիթորինգի:

Մոնիթորինգը կառավարչական գործիք է, որը հնարավորություն է տալիս հսկել ծրագրերի կատարման ընթացքը և անհրաժեշտ փոփոխություններ նախաձեռնել:

Մոնիթորինգն իրականացվում է համապատասխան կատարողականի ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկություններ հավաքագրելու և ցուցանիշների փաստացի արժեքները

թիրախային արժեքների հետ համեմատելու միջոցով: Համեմատության միջոցով հնարավոր է լինում չափել ծրագրի առաջընթացը, հաջողության աստիճանը, ծրագրով պայմանավորված փոփոխությունները կամ գնահատել ծրագիրն իրականացնողի կատարողականը:

ՀՀԶԾ մոնիթորինգի համար մշակված մոնիթորինգի պլանը, որում սահմանում է մոնիթորինգային ցուցանիշների հավաքագրման հաճախականությունը, աղբյուրն ու մեթոդը կցվում է հավելվածում:

Մոնիթորինգային ցուցանիշների մասին տեղեկություններ պետք է հավաքագրվեն կիսամյակային կամ տարեկան կտրվածքով: Մոնիթորինգի հաշվետվությունը համայնքի ավագանուն պետք է ներկայացվի ամեն տարի, հաշվետու տարվան հաջորդող տարվա առաջին եռամսյակում: Հաշվետվության մեկ օրինակ, միայն հեռահար և անմիջական նպատակների մասով, ուղարկվում է ՀՀ ՏԿԶՆ տեղական ինքնակառավարման վարչություն:

Ծրագրի մոնիթորինգի պլանը հեռահար և անմիջական նպատակների համար ցուցանիշներով, կազմված է ՀՀ ՏԿԶՆ կողմից: Ուղղակի արդյունքների և ռեսուրսների ցուցանիշները և ցուցանիշների թիրախային արժեքները սահմանված են համայնքի ղեկավարի կողմից:

6. ՀՀԶԾ վերաբերյալ իրազեկում

Համայնքի ավագանու կողմից հաստատվելուց հետո, ՀՀԶԾ-ն հրատարակվում է կայքում:

7. ՀՀԶԾ իրականացումը

ՀՀԶԾ-ի իրականացման ընդհանուր պատասխանատուն համայնքի ղեկավարն է:

Համայնքի ավագանու կողմից ՀՀԶԾ-ի ընդունումով հաստատվում են ՀՀԶԾ-ում ներառված բոլոր ոլորտային միջոցառումները՝ ըստ ժամկետների, ֆինանսավորման և կատարման պատասխանատուների: Այսինքն, ՀՀԶԾ-ի իրականացման կարևոր գործիքը հանդիսանում է բյուջետային կամ արտաբյուջետային ֆինանսավորմամբ ոլորտային միջոցառումը, որի իրականացման պատասխանատուն, որպես կանոն, համայնքի ղեկավարն է:

8. ՀՀԶԾ գնահատում

ՀՀԶԾ-ի իրականացման տարեկան կամ հնգամյա գնահատումը կատարում են ՀՀԶԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ը՝ հիմնվելով ՀՀԶԾ-ի կիսամյակային մոնիթորինգների արդյունքների վրա:

Համայնքի ղեկավարը կազմակերպում և անցկացնում է ՀՀԶԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության աշխատանքային քննարկումներ, ՀՀԶԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության նախագծի հանրային բաց լսումներ և (կամ) քննարկումներ՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով ծրագրերի ու միջոցառումների իրականացման հարցերին:

Հանրային քննարկումների արդյունքներով, ՀՀԶԾ-ի և տարեկան բյուջեի կառավարման գծով ԽՄ-ն լրամշակում է ՀՀԶԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության նախագիծը, պատրաստում է դրանց վերաբերյալ ավագանուն տրամադրվող տեղեկատվությունը (ամփոփաթեթը և տեղեկանքը) և ներկայացնում համայնքի ղեկավարին: Համայնքի ղեկավարը ՀՀԶԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության լրամշակված նախագիծը և դրան կից փաստաթղթերը ներկայացնում է համայնքի ավագանու քննարկմանը և որոշման կայացմանը:

ՀԶՀԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության նախագծի կազմման, քննարկման և որոշման կայացման վերաբերյալ ընթացակարգերը նույնությամբ վերաբերում են նաև ՀԶՀԾ-ի իրականացման հնգամյա հաշվետվության նախագծի կազմմանը, քննարկմանը և որոշման կայացմանը:

ՀԶՀԾ-ի վերահսկողությունն ապահովում է ՀԶՀԾ-ում ներառված ծրագրերի ամբողջական իրականացումը, ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումն առաջադրված խնդիրները կատարելու, ակնկալվող արդյունքները ձեռք բերելու և սահմանված նպատակներին հասնելու համար, ծրագրերի պաշտպանվածությունը սխալներից ու ձախողումներից, ժամանակին ու ճշգրիտ տեղեկատվության ստացումը ՏԻՄ-երի ավելի հիմնավորված որոշումների կայացման համար: ՀԶՀԾ-ի վերահսկողությունը ենթադրում է՝

- ՀԶՀԾ-ի մշակման, քննարկման և իրականացման ընթացակարգերի հստակ պահպանում,
- ոլորտային ծրագրերով առաջադրված խնդիրների կատարման արդյունքների ստուգում,
- ոլորտային ծրագրերի պահանջներից շեղումների պարզաբանում և պատճառների բացահայտում,
- ՀԶՀԾ-ի ծրագրերի իրականացումից ստացված արդյունքների ամփոփում և համադրում ծրագրերի նպատակների, միջոցառումների և նախատեսված արդյունքների հետ:

ՀԶՀԾ-ի վերահսկողության արդյունքները ներկայացվում են համայնքի ավագանուն՝ ի գիտություն:

Հիմնվելով ՀԶՀԾ-ի իրականացման տարեկան հաշվետվության վերաբերյալ համայնքի ավագանու կայացրած որոշման վրա, ՀԶՀԾ-ի վերանայման անհրաժեշտության դեպքում, համայնքի ղեկավարը ՀԶՀԾ-ում փոփոխություններ ու լրացումներ կատարելու վերաբերյալ իր և/կամ համայնքի ավագանու անդամներից ստացված բոլոր առաջարկությունները կներկայացնի համայնքի ավագանու քննարկմանը և հաստատմանը:

Համայնքի ավագանու անդամների առաջարկած այն փոփոխությունները և (կամ) լրացումները, որոնք ավելացնում են ՀԶՀԾ-ի իրականացման ծախսերը, համայնքի ավագանու որոշումն ընդունվում է միայն համայնքի ղեկավարի եզրակացության առկայությամբ և ավագանու նիստին ներկա անդամների ձայների երկու երրորդով:

ՀԶՀԾ-ի փոփոխությունները և (կամ) լրացումները, ավագանու հաստատումից հետո, հրապարակվում են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

9. ԵԶՐԱՓԱԿՈՒՄ

Կաքավաձոր համայնքի սույն զարգացման հնգամյա ծրագիրը իրականացվելու է համայնքի ՏԻՄ-երի, աշխատակազմի, բնակիչների մասնակցությամբ:

Համայնքի 2017-2021թթ. ՀԶՀԾ-ն ամբողջական ծավալով իրականացնելու հարցը մեծապես կախված կլինի համայնքի առաջիկա հինգ տարիների բյուջեներում նախատեսվող մուտքերի (հատկապես՝ սեփական) փաստացի կատարման մակարդակից, ինչպես նաև դրանց խնայողաբար ու արդյունավետ ծախսումից:

ՀԶՀԾ-ի իրականացումը շատ բանով պայմանավորված կլինի նաև այն բանից, թե համայնքի ՏԻՄ-երին ինչքանով կհաջողվի նպատակային և արդյունավետ համագործակցություն ծավալել ՀՀ պետական կառավարման համապատասխան մարմինների (հատկապես՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզպետարանի), ՀՀ-ում (մասնավորապես՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզում) գործող միջազգային և տեղական դոնոր, ՔՀՄՀ կազմակերպությունների և խմբերի, գործարարների հետ՝ համայնքային տնտեսությունում ապահովելու ՀԶՀԾ-ով պլանավորված ներդրումները և միջոցները:

Հավելված2
Հապավումների ցանկ

ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՏԿԶՆ	Տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն
ՏԿԱԻՆ	Տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն
ՀՖՄ ՀԿ	«Համայնքների ֆինանսիստների միավորում» հասարակական կազմակերպություն
ՏԻ	Տեղական ինքնակառավարում
ՏԻՄ-եր	Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ
ՀԶՀԾ	Համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագիր
ՀԶՔԾ	Համայնքի զարգացման քառամյա ծրագիր
ԽՄ	Խորհրդակցական մարմին
ՈՒԹՀՄ	Ուժեղ կողմեր, թույլ կողմեր, հնարավորություններ, սպառնալիքներ
ՔՀՄՀ	Քաղաքացիական հասարակության և մասնավոր հատվածներ

4ԾՐԱԳՐԻ ԱՆՁՆԱԳԻՐ

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԿԱՌՈՒՅՈՒՄ (ՀԱՄԱՅՆՔԱՊԵՏԱՐԱՆ, ԲՈՒԺԿԵՏ,
ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ)
(Ծրագրի անվանում)

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	1. Համայնքի գույքի և դրամական միջոցների կառավարում 2. Բնակիչների սոցիալական պաշտպանությունը						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		25000000	2017	2018	2019	2020	2021
		0	5000000	5000000	5000000	5000000	5000000
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		0	0	0	0	0	0
	2.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		0	0	0	0	0	0
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 1 Համայնքային կենտրոնի ԿԱՌՈՒՅՈՒՄ.						
Ծրագրի բյուջեն	Ընթացիկ ծախսեր 25000000 Կապիտալ ծախսեր Ընդհանուր բյուջեն՝ 25000000						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ							
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը							
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Համայնքի բնակիչներ						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	01.02.2017-01.09.2021						
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Համայնքային կենտրոնի վերանորոգում.						

1-Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր

«ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

(Ծրագրի անվանում)

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	1. Համայնքի գույքի և դրամական միջոցների կառավարում 2. Ֆիզիկական կուլտուրայի և առողջ ապրելակերպի խրախուսումը 3. Բնակիչների սոցիալական պաշտպանությունը						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2017	2018	2019	2020	2021
		150000000	150000000	0	0	0	0
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	3.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
			0	0	0	0	0
	4.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		0	0	0	0	0	0
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 1.Դավթաշեն համայնքում նոր աշխատատեղերի ստեղծում 2.Խմելու ջրի շաղցման կետի կառուցում						
Ծրագրի բյուջեն	Ընթացիկ ծախսեր՝ 150000000 Կապիտալ ծախսեր՝ Ընդհանուր բյուջեն՝ 150000000						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ							
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը							
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Համայնքի բնակիչներ						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	01.02.2017-01.09.2021						
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Դավթաշեն համայնքում խմելաջրի շաղցման կետի կառուցում,						

4-ԾՐԱԳՐԻ ԱՆՁՆԱԳԻՐ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴՊՐՈՑԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ

(Ծրագրի անվանում)

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	1. Համայնքի գույքի և դրամական միջոցների կառավարում 2. Համայնքի բնակչության սոցիալական պաշտպանություն 3. Համայնքի հասարակական աշխատանքի կազմակերպում, համայնքային ենթակառուցվածքների պահպանություն և շահագործում						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
			2017	2018	2019	2020	2021
		3000000	3000000	0	0	0	0
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		0	0	0	0	0	0
	2.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Ծրագրի հիմնական գործողությունները	1-Համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում					
Ծրագրի բյուջեն	Ընթացիկ ծախսեր՝ 3000000 Կապիտալ ծախսեր՝ Ընդհանուր բյուջեն 3000000						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ							
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը							
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Համայնքի բնակիչներ						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	01.02.2017-01.09.2021						
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում						

Զ Ծ Ր Ա Գ Ր Ի Ա Ն Ձ Ն Ա Գ Ի Ր

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՓՈՂՈՑՆԵՐԻ ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆՑԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ (Ծրագրի անվանում)

Պարտադիր խնդիր, որի լուծմանն է միտված ծրագիրը	1. Համայնքի գույքի և դրամական միջոցների կառավարում 2. Ակտիվ մշակութային և մարզական կյանքի կազմակերպումը երիտասարդության ներգրավմամբ 3. Աղետների ռիսկերի նվազեցման և արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության ու քաղաքացիական պաշտպանության միջոցառումների իրականացում						
Ծրագրի անմիջական նպատակ	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		2500000	2500000	0	0	0	0
Ծրագրի միջանկյալ արդյունքներ	1.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		0	0	0	0	0	0
	2.						
	Ցուցանիշներ	Ելակետային արժեք	Թիրախային արժեքներ				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ծրագրի հիմնական գործողությունները	1-ին միջանկյալ արդյունքն ապահովող գործողություններ 1. Համայնքի փողոցների գիշերային լուսավորության ցանցի կառուցում						
Ծրագրի բյուջեն	Ընթացիկ ծախսեր 2000000 Կապիտալ ծախսեր՝ Ընդհանուր բյուջեն՝ 2000000						
Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ այլ ռեսուրսներ	Էլ. Հաղորդալարեր, էլ. սյուներ, լամպեր						
Ծրագրի հիմնական ռիսկերը	Էլեկտրաէներգիայի սակագնի թանկացում						
Ծրագրի հիմնական շահառուները	Համայնքի բնակիչներ, համայնքապետարան						
Ծրագրի սկիզբ և ավարտ	01.02.2017-01.09.2021						
Ծրագրի համառոտ նկարագրություն	Համայնքի փողոցների շենքերի և շինությունների գիշերային լուսավորության ապահովում:						

